

FRANCISZEK SZPAK

1. Dane osobiste (imię, nazwisko, stopień, wiek, zawód i stan cywilny):

Plut. Franciszek Szpak, ur. w 1900 r., monter-mechanik.

2. Data i okoliczności zaareztowania:

Aresztowany zostałem 10 lutego 1940 r. i wraz z całą rodziną wywieziony jako osadnik.

3. Nazwa obozu, więzienia lub miejsca przymusowych prac:

Wywieziono nas na Ural do swierdłowskiej *obłasti*, s[i]erowski rejon, Pospitkowo [?] *sielsowiet*, Jużnowagrawski *uczastok*, 198 *kwartał*.

4. Opis obozu, więzienia:

Posiołek w lasach na terenie bagnistym, baraki drewniane, warunki mieszkaniowe znośne.

5. Skład więźniów, jeńców, zesłańców:

Na posiołku było ok. 400 Polaków, wszyscy wywiezieni 10 lutego 1940 r., reszta zesłańcy rosyjscy: Tatarzy, Ukraińcy i Rosjanie. Ogółem ok. 800 osób (obywatele ZSRR).

Kategoria przestępstw: wśród Rosjan inteligencja z byłej carskiej Rosji. Stosunek przesiedleńców rosyjskich do Polaków przychylny, z wyjątkiem wszystkich wartowników, brygadierów i NKWD.

6. Życie w obozie, więzieniu:

Praca na posiołku zaczynała się o godz. 8.00, czas pracy zasadniczo osiem godzin, jednak nie wystarczała na wypracowanie normy. Praca bardzo ciężka – wydobywanie żywicy, ścinanie drzew. Normy bardzo wysokie, wynagrodzenie małe – zarobek dzienny wahał się od dwóch do pięciu rubli, kwota niewystarczająca na wyżywienie rodziny (900 g chleba). Ubranie własne z Polski. Życie koleżeńskie i kulturalne dość dobre.

7. Stosunek władz NKWD do Polaków:

Stosunek władz NKWD do Polaków wrogi. Badania przeprowadzano przeważnie nocą przez kilka dni z rzędu. Za niewypracowanie normy – karcer i sąd. Bardzo duża propaganda

komunistyczna i antyreligijna. Informacje o Polsce wrogie. Rząd polski nazywano burżuazyjną zgrają bandytów, której wodzem jest *bandit* Sikorski.

8. Pomoc lekarska, szpitale, śmiertelność:

Pomoc lekarska – na posiołku felczerka, 18-letnia dziewczyna. Brak lekarstw. Śmiertelność dość duża.

9. Czy i jaka była łączność z krajem i rodzinami?

Listowna.

10. Kiedy został zwolniony i w jaki sposób dostał się do armii?

W sierpniu [1941 r.] zostałem zwolniony, a we wrześniu wyjechałem z rodziną na południe. Podróż ta trwała dwa miesiące. Rodzina została na kołchozie, a ja w lutym wyjechałem do Jangi-Julu [Jangijulu], skąd dostałem przydział do 9 Dywizji w Morgelanie [Marg'ilonie].